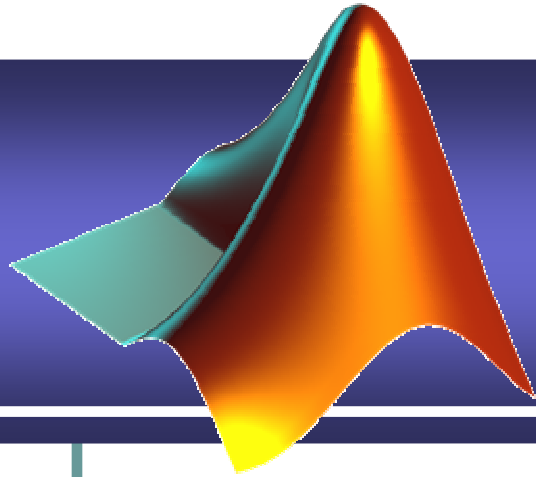

MATLAB

Y. Doç. Dr. Aybars UĞUR
Yapay Sinir Ağları
Ders Notları

MATLAB Nedir?

- MATLAB, Mathworks firmasının geliştirdiği teknik bir programlama dilidir. (www.mathworks.com)
- MATLAB, teknik hesaplamalar ve matematiksel problemlerin çözümü ve analizi için tasarlanmış bir yazılım geliştirme aracıdır.
- "MATrix LABoratory" kelimesinin kısaltması olan MATLAB, matris yani dizi tabanlıdır.

MATLAB Ortamı

Komut Penceresi

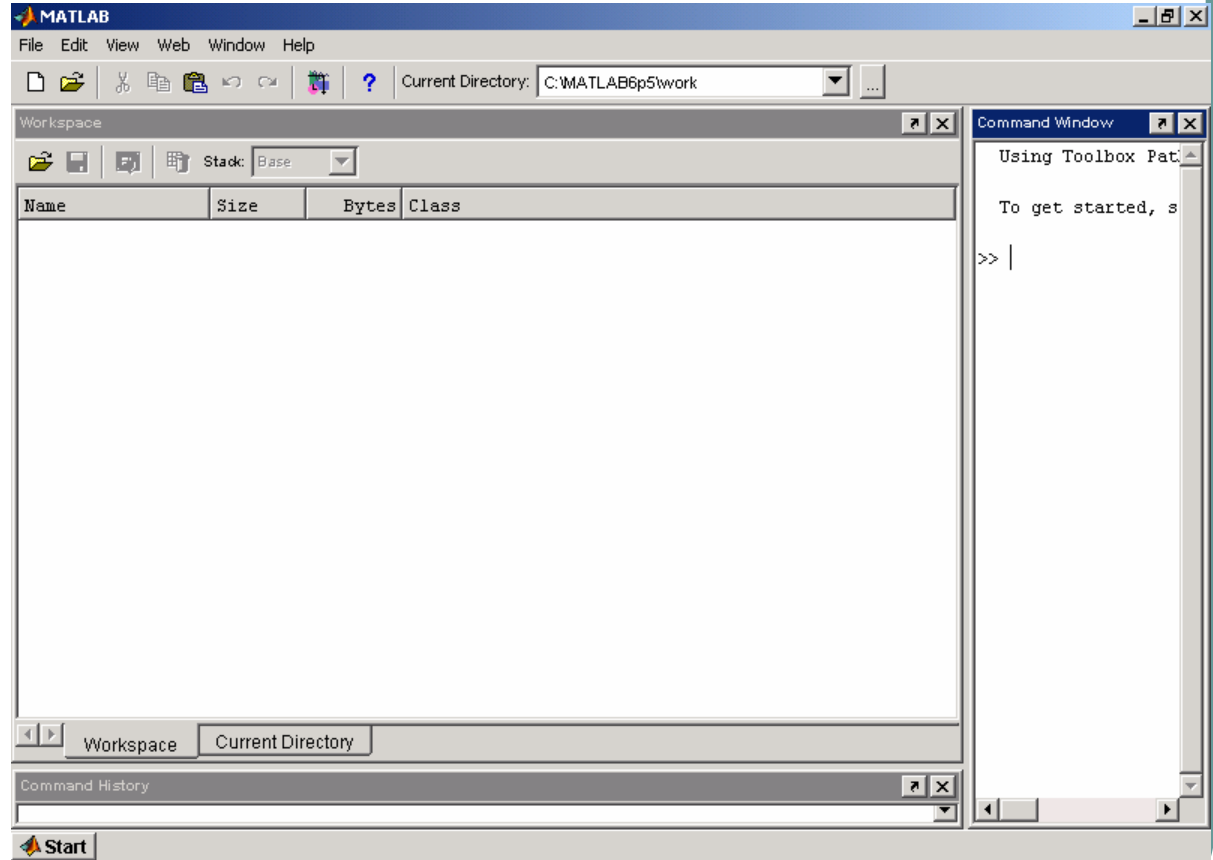
Çalışma Alanı

Etkin Klasör

M-File

Help

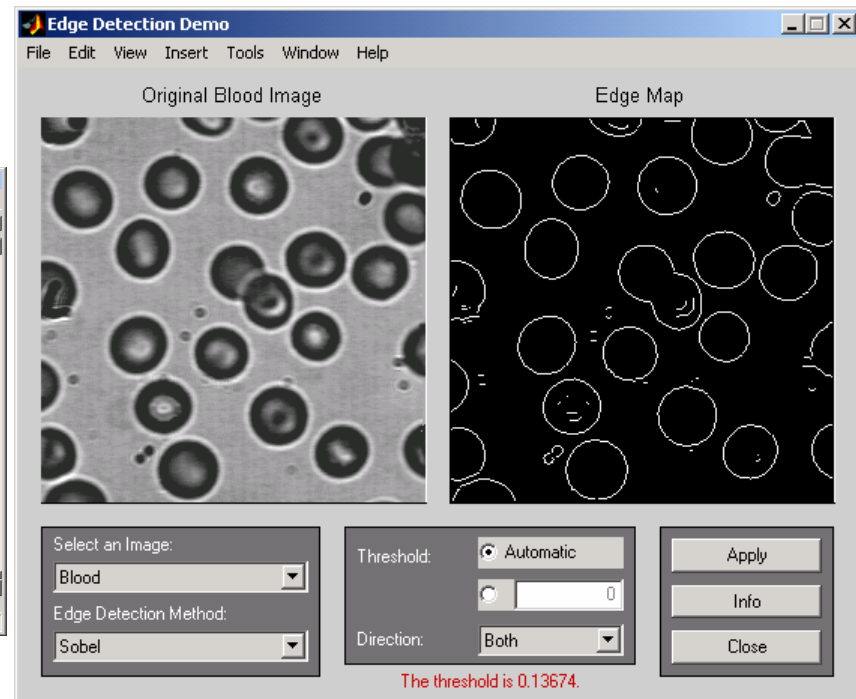
Demolar

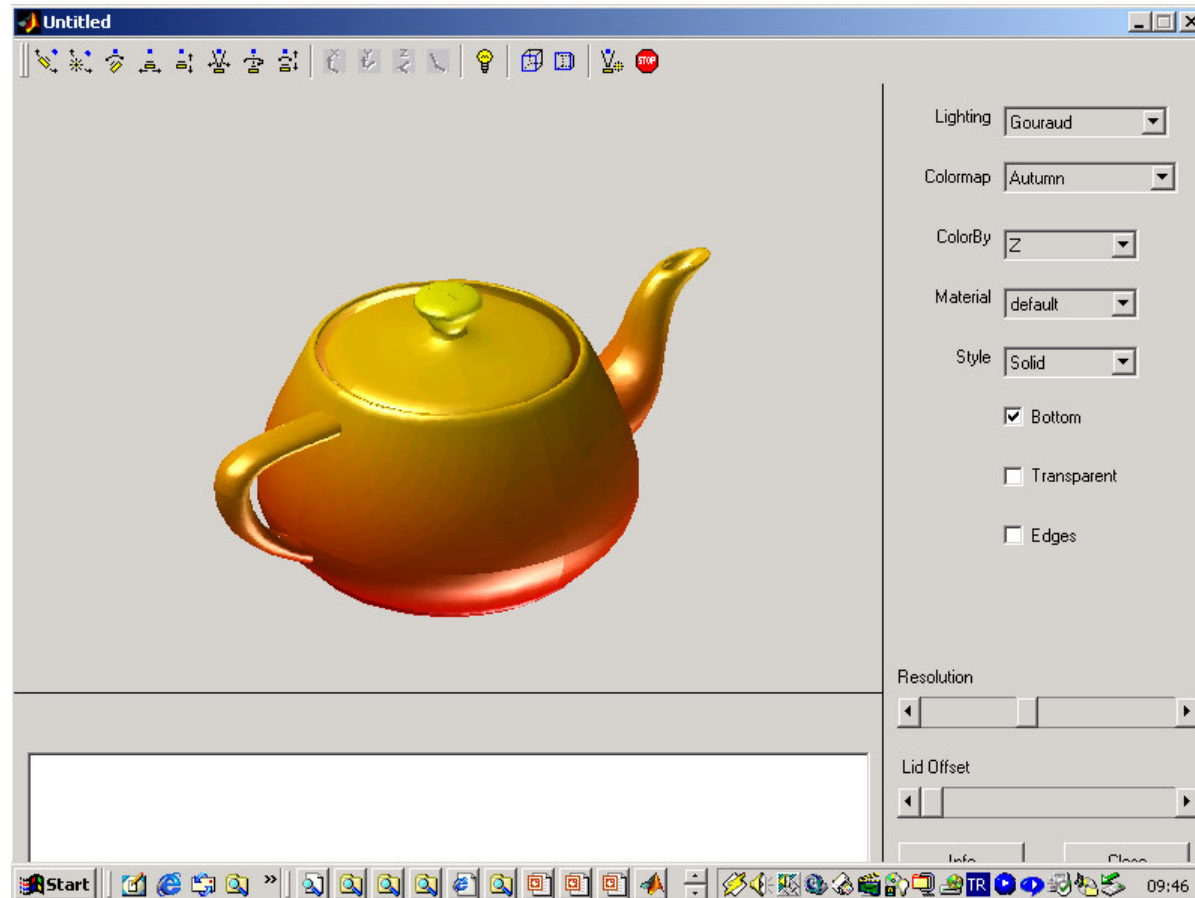
Görüntü İşleme

Edge Detection Demo

```
C:\MATLAB65\toolbox\images\indemos\edgedemo.m
File Edit View Text Debug Breakpoints Web Window Help
Stack: Base
747 function ActivateSPRControls(DemoFig)
748
749 hdl = get(DemoFig, 'UserData');
750
751 set([hdl.sprDirPop hdl.sprDirLbl], 'Visible', 'on');
752
753 set([hdl.logSigmaCtrl hdl.logSigmaLbl], 'Visible', 'off');
754
755
756 ***
757 *** Sub-function - ActivateLOGControls
758 ***
759
760 function ActivateLOGControls(DemoFig)
761
762 hdl = get(DemoFig, 'UserData');
763
764 set([hdl.logSigmaCtrl hdl.logSigmaLbl], 'Visible', 'on');
765
766 set([hdl.sprDirPop hdl.sprDirLbl], 'Visible', 'off');
767
```


Grafik

MATLAB Araç Kutuları

- Kontrol
- İstatistik
- Optimizasyon
- Finans
- ...
- Yapay Sinir Ağları
- Genetik Algoritmalar
- Görüntü İşleme
- Bulanık Mantık
- Grafik
- Veritabanı
- Web Sunucusu
- ...

Programlama Dillerindeki Yeri

- Matlab, denklem çözümü, grafik çizimi, simülasyon, veri analizi, görüntü işleme karakter tanıma (OCR) gibi işlevleri içeren yazılımların geliştirilmesini kolaylaştırıp hızlandırır. Geleneksel programlama dillerinde yeterli düzeyde hazır bütünleşik araçlar yoktur.
- Örnek : Sadece, görüntü işleme araç kutusu 200 kadar fonksiyondan oluşur.
- Genel bir programlama dili değildir.

MATLAB Programlarının İşletimi

MATLAB'da yazılan programlar,

- MATLAB içinden çalıştırılabilir
- EXE veya DLL oluşturulabilir
- C/C++ kodlarına dönüştürülebilir
- ...
- Matlab'ın Windows, Linux sürümleri ...
- GUI aracı ile formlar da oluşturulabilir.

Değişkenler ve Veri Tipleri

```
>> sayi=55
```

```
sayi =
```

```
55
```

```
>> size(sayi)
```

```
ans =
```

```
1 1
```

```
Matris->Dizi
```

```
deger=[10,20,sayi]
```

```
deger =  
10 20 55
```

```
>> whos
```

Name	Size	Bytes	Class
ans	1x2	16	double array
deger	1x3	24	double array
sayi	1x1	8	double array

```
Grand total is 6 elements using 48 bytes
```

```
clear all
```

```
veya
```

```
clear ans sayi deger
```

Workspace,
Command History

Dizi ve Matris İşlemleri

- `d1 = -3:5:3`
- `d1`
- `d1(3) ... Çıktı : -2`
- `d1 = [-2:5:2]`
- `size(d1)`
- `i=1`
- `d1(i)=-7`
- `d1(17)=1` (genişletme)
- `d1=[1 4;2 5;3 6]`

`m1 = rand(3,3)`

`m1 =`

0.6721	0.6813	0.5028
0.8381	0.3795	0.7095
0.0196	0.8318	0.4289

`m1(5), m1(2,2)'ye eşittir.`

`m1(2:3, 2:3) =?, m1(1, :) =?`

`m1([2 3], [3 1 2]) ile`

`m1([2:3], [3;1;2])`

`d=[1:3;4:6;7:9]`

1	2	3
4	5	6
7	8	9

Dizi ve Matris İşlemleri

Dizi oluşturan temel fonksiyonlar :

- zeros(2,3)
- ones(2,3)
- eye(2,3)
- rand(5,5)

- Diğer : any, all, find, isreal, help isreal
-

Operatörler :

- + -
- .* ./ .^
- * / ^(matrisler için)
- .' (devrik alma)
- \ .\ (sol bölme)

- <, >, <=, >=, ==, ~= ilişkisel
- & | xor bitor bitand ...
- && || mantık kontrol

Hücre (Cell)

- Elemanları farklı türlerden dizi, hücre veya yapı olabilir.

```
>> m2={[1:2];['Matlab',[2:3,4:5]]}
```

```
m2 =
```

```
[1x2 double]  
'Matlab'[] [] [] []'
```

Yapı (Structure)

```
>> ogrenci.ad='Ali'
```

```
ogrenci =
```

```
ad: 'Ali'
```

```
>> ogrenci.yas=25
```

```
ogrenci =
```

```
ad: 'Ali'
```

```
yas: 25
```

```
>> ogrenci.adres.il ='Izmir'
```

```
ogrenci =
```

```
ad: 'Ali'
```

```
yas: 25
```

```
adres: [1x1 struct]
```

```
>> ogrenci.adres.ilce ='Bornova'
```

```
>> ogrenci.adres
```

```
ans =
```

```
il: 'Izmir'
```

```
ilce: 'Bornova'
```

Dizi Kaydetme ve Yükleme

Kaydetme

- Workspace'den değişkenler seçilerek veya
- Save Workspace As ile veya
- Komut satırından save dosyaad d1 d2 şeklinde yapılabilir.

Yükleme

- Etkin klasörden
- load dosyaad
- File -> Import Data xls, txt, mat ...
-

Prosedürler ve Fonksiyonlar

● New M-File

```
% Cevre ve Alan hesaplar  
% Kucuk buyuk harf duyarli  
r=5.5
```

```
cevre=2*pi*r  
alan=pi*r*r
```

Yazılır ve
çalıştırılır.

Ekran Çıktısı

r =

5.5000

cevre =

34.5575

alan =

95.0332

● New M-File

```
function cevre=chesapla(r)  
cevre=2*pi*r
```

.m dosyasına
chesapla ismi
verilerek
kaydedilir
komut
satırından
çalıştırılabilir

Ekran Çıktısı

>>chesapla(5)

cevre =

31.4159

ans =

31.4159

Denetim Deyimleri

Seçim

- if..end, switch..end

```
a=3; b=4
```

```
if a>b
```

```
    disp('a b den büyüktür');
```

```
    x=1
```

```
elseif a<b
```

```
    disp('a b den küçüktür');
```

```
    x=-1;
```

```
else
```

```
    disp('a b esittir');
```

```
    x=0;
```

```
end
```

Ekran
Çıktısı

a =

3

b =

4

a b den
küçüktür

• Döngü

- for, while, break, continue

```
n=input('Sayiyi Verin')
```

```
top=0;
```

```
for i=1:2:n
```

```
    top=top+i;
```

```
end
```

```
disp(top)
```

```
top=0; i=0;
```

```
while i<100
```

```
    top=top+i;
```

```
    i=i+1;
```

```
end
```

Grafikler - Plot

```
t=-pi:0.1:pi;
```

```
y=cos(t);
```

```
plot(y)
```

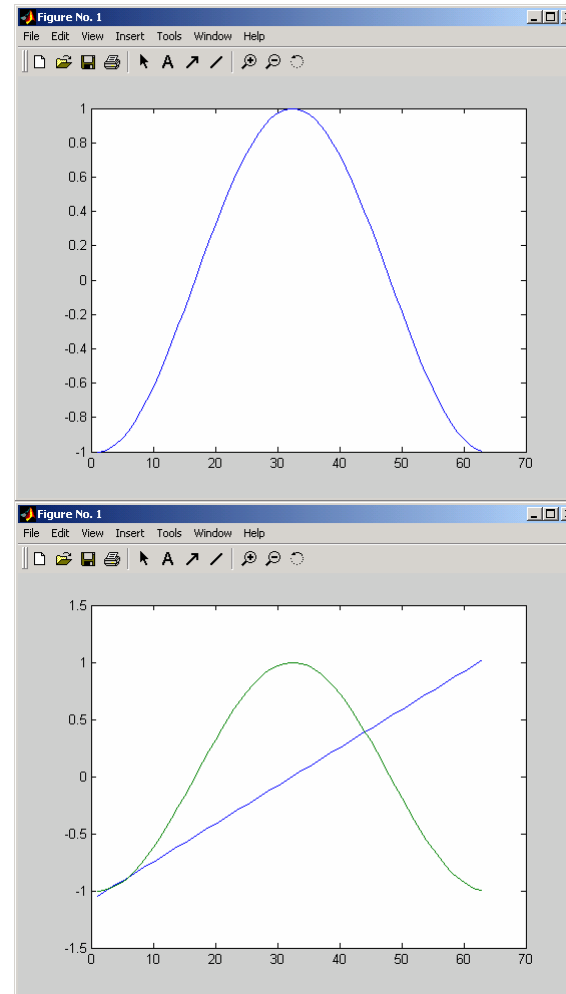
```
%Grafik özellikleri değiştirilebilir
```

```
%Birden çok grafik
```

```
% aynı pencerede
```

```
plot([t'/3 y'])
```

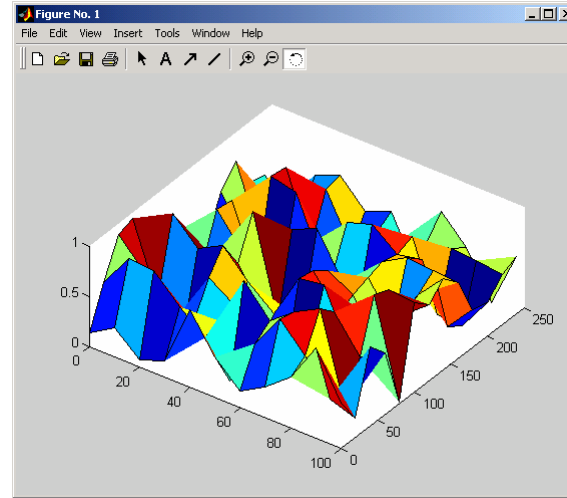
```
bar(t,y) ?(t'ye göre y)
```


Grafikler- Mesh

```
x=0:10:100  
y=0:20:250  
z=rand(13,11)  
%[x,y] = meshgrid(x,y)  
yuzey1 = surface(x,y,z)
```

```
% Hazır fonksiyon  
z=peaks(30)  
yuzey1 = surface(z)
```


Çizim - Genel

- 2-D vectors: `plot(x, y)`
 - `plot(0:0.01:2*pi, sin(0:0.01:2*pi))`
- 3-D: `plot3(x, y, z)` (space curve)
- Surfaces
 - `meshgrid` makes surface from axes, `mesh` plots it
 - `[X,Y] = meshgrid(-2:.2:2, -2:.2:2);`
`Z = X .* exp(-X.^2 - Y.^2);`
`mesh(Z)`
 - `surf`: Solid version of `mesh`

Bazı önemli deyimler ve fonk.

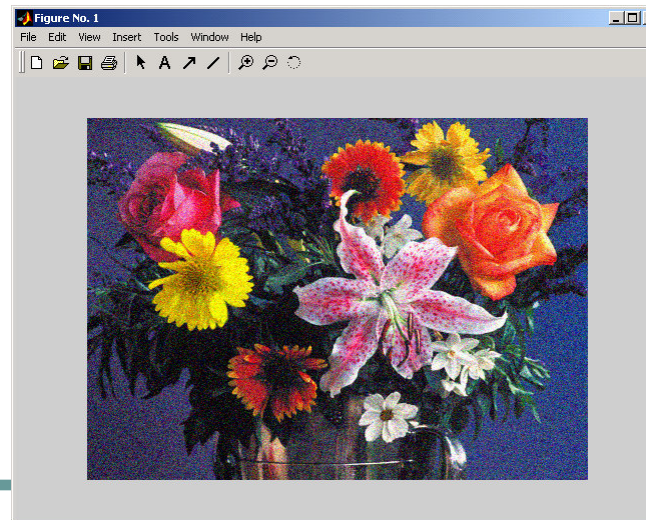
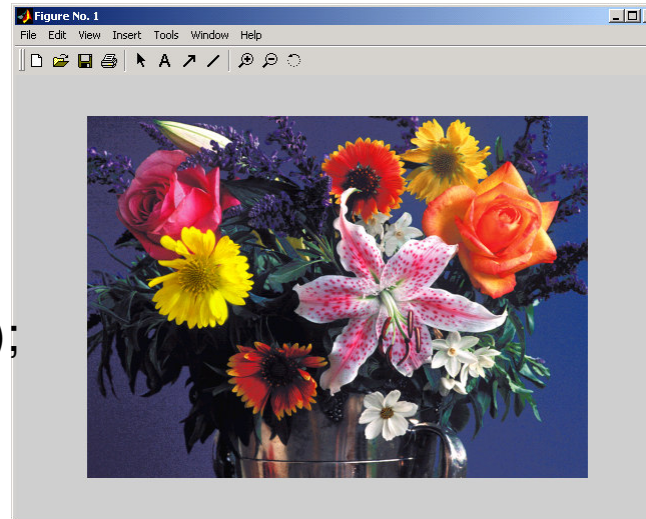
- Return
- Global
- Try..catch..end
- Sub Functions
- Set
- Figure
- Axes
- Max
- Min
- Mean
- Std
- Sort
- Factorial
- Sin, cos, tan, ...
- Exp, log, sqrt, ...

Görüntü İşleme

```
im1 = imread('flowers.tif')  
im2 = imread('forest.tif')  
imshow(im1)  
J=imrotate(im1,-15,'bilinear','crop');  
imshow(J);  
imshow(imnoise(im1,'gaussian'))
```

İmsubtract ?

Imwrite ?

MATLAB'da YSA (NN) Uygulamaları

Örnek 1.1

newff: a feed-forward backpropagation network

Example 1 :

- $P = [0 \ 1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5 \ 6 \ 7 \ 8 \ 9 \ 10];$
- $T = [0 \ 1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 3 \ 2 \ 1 \ 2 \ 3 \ 4];$
- $\text{net} = \text{newff}([0 \ 10],[5 \ 1],\{\text{'tansig' 'purelin'}\});$
- $Y = \text{sim}(\text{net},P);$
- $\text{plot}(P,T,P,Y,'o')$

Örnek 1.2

```
net = newff([0 10],[5 1],{'tansig' 'purelin'});
```

Net adlı bir ağ nesnesi oluşturduk.

[0 10] girdi elemanlarının min ve max değerleri 0 ile 10 arasında
Rx2'lik bir matriste (R tane girdi değeri için).

İki katmanlı, İlk katmanda 5 giriş elemanı ve 1 çıkış elemanı var.

Üçüncü parametre, her bir katmanda kullanılan transfer
fonksiyonları:

İlk katman, TANSIG(N) calculates its output according to:

$$n = 2/(1+\exp(-2*n))-1 \text{ (tansig nöronları)}$$

İkinci katman, PURELIN (Linear transfer function) nöronları.

Örnek 1.3

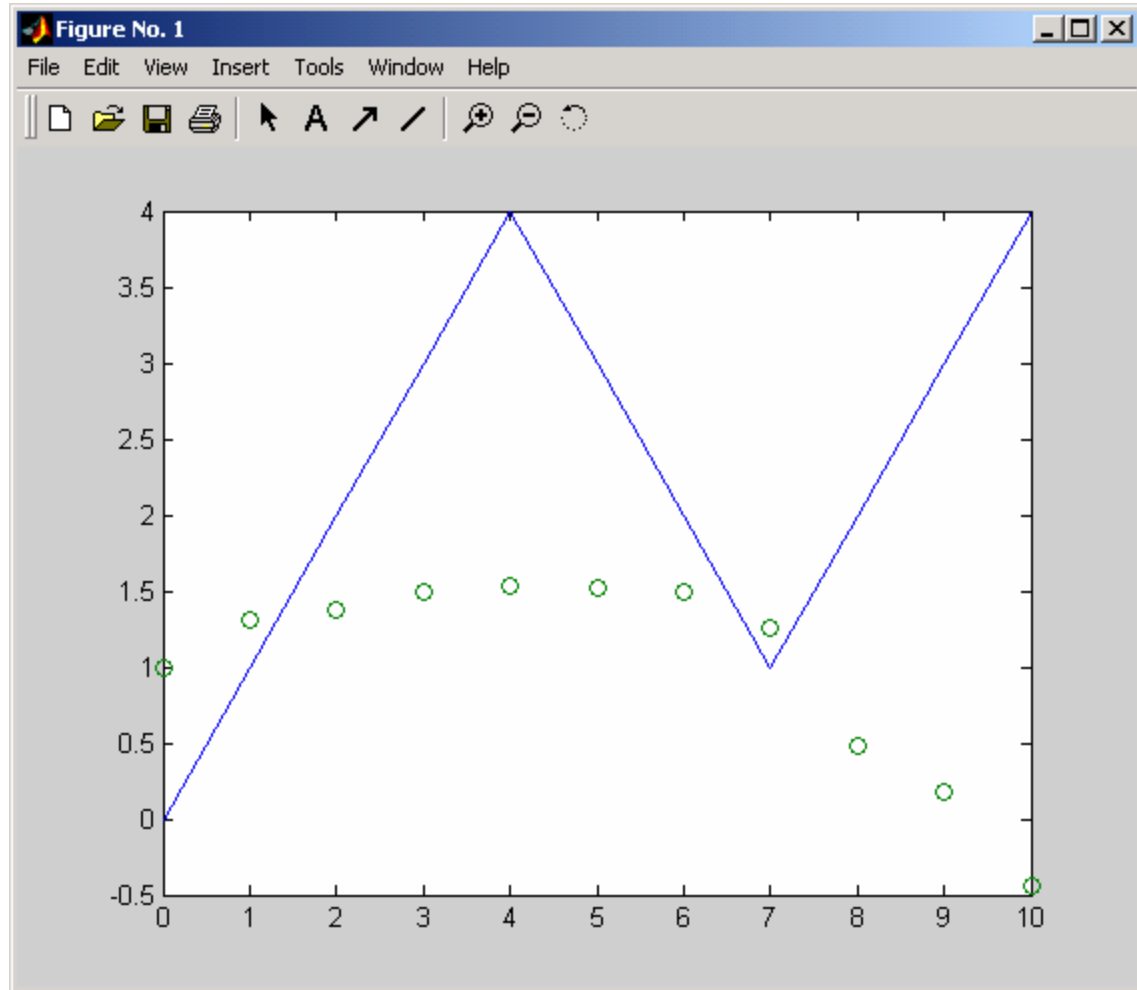
- NEWFF(PR,[S1 S2...SN],{TF1 TF2...TFNI},BTF,BLF,PF) takes,
PR - Rx2 matrix of min and max values for R input elements.
Si - Size of ith layer, for NI layers.
TFi - Transfer function of ith layer, default = 'tansig'.
BTF - Backprop network training function, default = 'trainlm'.
BLF - Backprop weight/bias learning function, default = 'learngdm'.
PF - Performance function, default = 'mse'.
and returns an N layer feed-forward backprop network.

Örnek 1.4

- P girdileri
- T (target) hedefleri
- YSA simülasyonunun çıktısı ve hedeflenen çıktı çizdiriliyor.

Örnek 1.5

Her
işletimde
değişik
değerler
çıkar.

Geri Yayılımlı Öğrenme Modları

BP algoritmalarında kullanılabilecek iki mod

- Artırımlı Öğrenme modu : adapt komutu
 - Gradyanın hesaplanarak ağırlıkların güncellenmesi işlemi, her bir girdinin ağıya uygulanması ile gerçekleştirilir.
- Grup Öğrenme modu : train komutu
 - Ağırlıklar, tüm eğitim seti ağıya uygulandığında gerçekleştirilir.

Traingd, Learngd'nin eşleniği

Traingdm, Learngdm'nin eşleniği

Epoch : İterasyon sayısı

Örnek 2.1 (Grup Modu)

```
P = [0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10];
```

```
T = [0 1 2 3 4 3 2 1 2 3 4];
```

```
net = newff([0 10],[5 1],{'tansig' 'purelin'});
```

```
net.trainParam.epochs = 50;
```

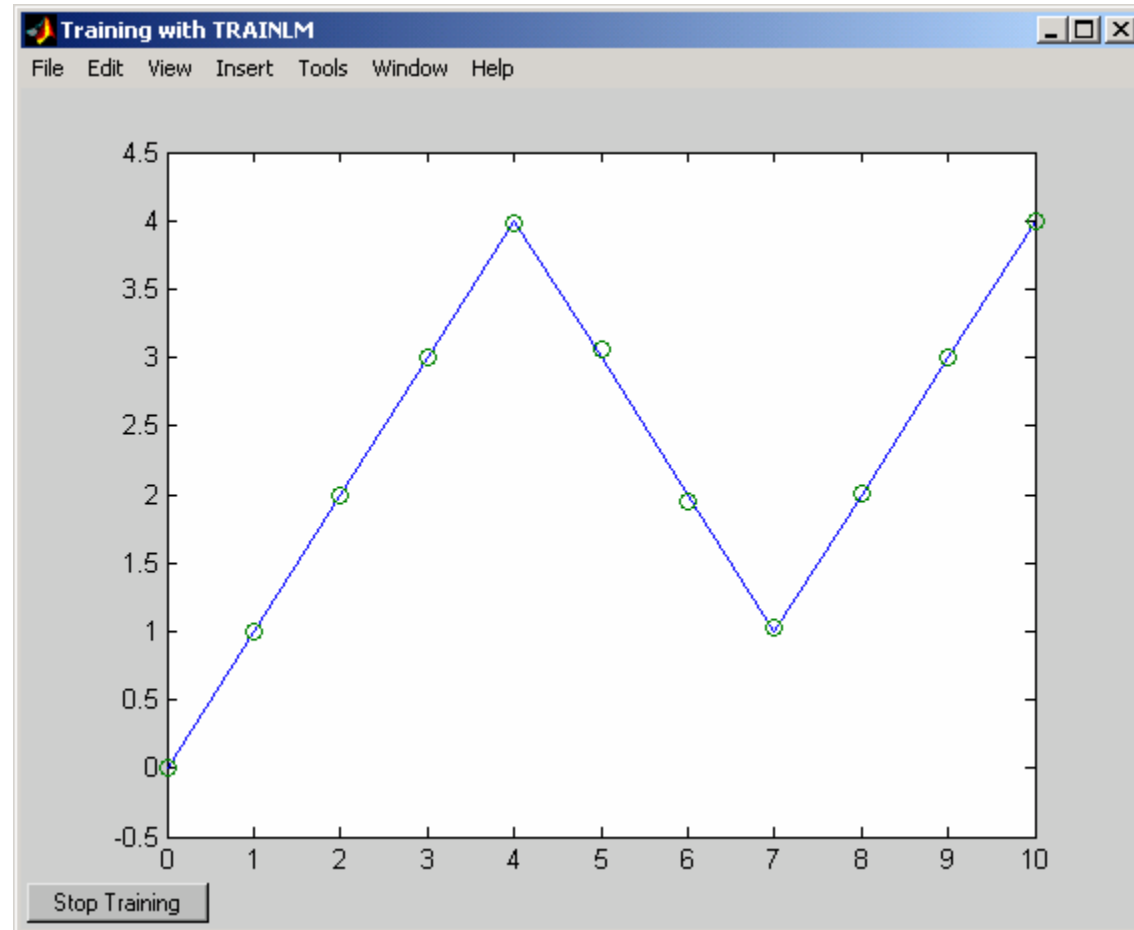
```
net = train(net,P,T);
```

```
Y = sim(net,P);
```

```
plot(P,T,P,Y,'o')
```

Örnek 2.2

Değerlere
Yakın!

Bazı Öğrenme Kuralları

GRADYAN Azaltımı Öğrenme Kuralı :

LEARNGD Gradient descent weight/bias learning function.

Learngd fonksiyonunun η (öğrenme katsayısı) adlı parametresinin default değeri 0.20'dir. Öğrenme katsayısı büyük seçilirse, öğrenme algoritması kararsız olur; küçük seçilirse ağıın sonuca yakınsama süresi artar.

Momentum Kullanan GRADYAN Azaltımı Öğrenme Kuralı :

LEARNGDM Gradient descent w/momentum weight/bias learning function.

Momentum kullanılmadığında ağ, yerel bir minimuma takılarak salınımlar yapabilir. Momentum kullanıldığında ise, sıçrama imkanı kazanabilir. Momentum 0 ile 1 arasındadır. Momentum değeri 0 ise, ağırlık değişimi tamamen gradyana bağımlıdır.

Tahminleme Örneği

$f(x,y) = 1/(x+y)$ fonksiyonunun tahminlemesi

x	y	f(x,y)
1	1	0.5
1	3	0.25
4	1	0.2
3	2	0.2
5	5	0.1

```
input=[1 1 4 3 5; 1 3 1 2 5];  
target=[0.5 0.25 0.20 0.20 0.10];  
net=newff(minmax(input),[2,1],{'logsig','purelin'},'trainlm');  
net.trainParam.goal=1e-5;  
[net,tr]=train(net,input,target);  
sim(net,[3;2])  
sim(net,[1;2]) % sim : 0.3370    hedef : 0.3333
```

Test Verisi

```
sim(net,[3;2])
```

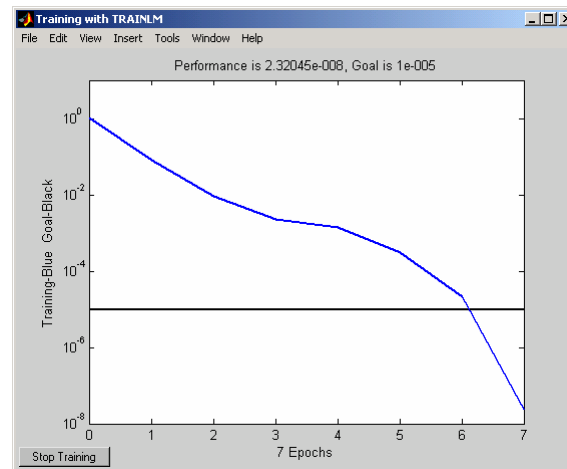
```
TRAINLM, Epoch 0/100, MSE 1.03675/1e-005, Gradient  
6.62807/1e-010
```

```
TRAINLM, Epoch 7/100, MSE 2.32045e-008/1e-005,  
Gradient 5.43983e-005/1e-010
```

```
TRAINLM, Performance goal met.
```

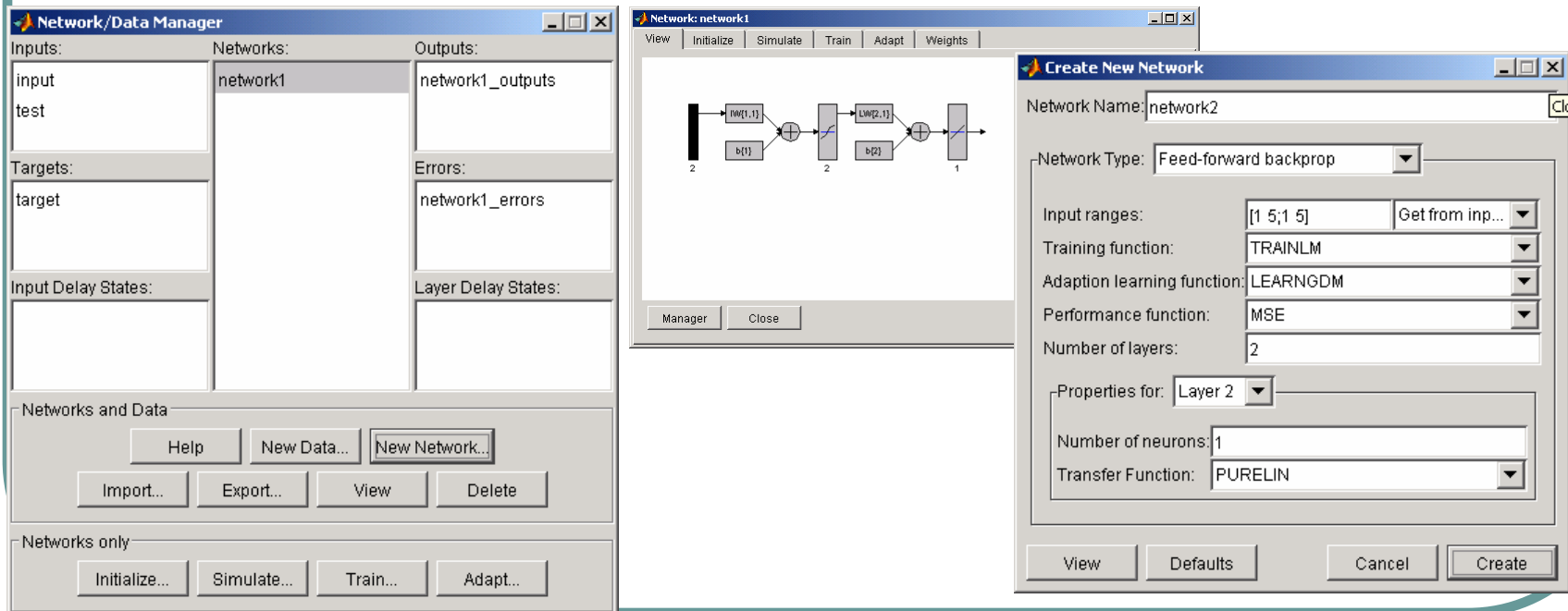
ans =

0.2002

NN Araç Kutusu ile Yapılması

- input ve target ile test verileri girilir, ağ (network) oluşturulur. Parametreler ayarlanır. Ağ Eğitilir (train) ve Test verisi simüle edilir.

Artırımlı Mod Örneği

```
p=[1 1 4 3 5; 1 3 1 2 5];  
t=[0.5 0.25 0.20 0.20 0.10];  
net=newff(minmax(p),[2,1],{'logsig','purelin'},'learngdm');  
p=num2cell(p,1);  
t=num2cell(t,1);  
net.biases{1,1}.learnFcn='learngdm'  
net.inputWeights{1,1}.learnFcn='learngdm' % Ağırlıkları ayarlama  
net.layerWeights{2,1}.learnFcn='learngdm'  
net.biases{2,1}.learnFcn='learngdm' % Eşikleri ayarlama  
% Öğrenme boyunca eğitim setinin kaç defa işleneceği  
net.adaptparam.passes = 1000 % Ayarlayınız.  
net.layerWeights{2,1}.learnParam.lr=0.25 %Ayarlayınız  
[net,a,e] = adapt(net,p,t); a=sim(net,p)
```

Basit Örnekler

- $f(x) = \sin(x)$
- $f(x,y,z) = x+y^2+z^3$
- $f(x,y) = \sin(x) + 1/y$

- Değişik katman, nöron sayıları ve parametreler ile test ediniz.
- Demolar ve Help